

- інтеграції в нормативно-правовий простір світового ринку - запровадження механізму регулювання зв'язку за європейськими принципами з метою інтеграції телекомунікацій України в нормативно-правовий простір конкурентного світового телекомунікаційного ринку відповідно до вимог СOT і інтеграції України в систему телекомунікацій ЄС;

- відповідності європейським вимогам - участь, у тому числі на постійній основі, у роботі міжнародних організацій, міжурядових організацій з питань управління Інтернет, у міжнародних зустрічах з побудови інформаційного суспільства з метою адаптації телекомунікацій України до вимог глобальної інформаційної інфраструктури та до положень міжнародних угод про побудову інформаційного суспільства [4].

Розвиток телекомунікацій повинен здійснюватися з урахуванням телекомунікаційних потреб національної безпеки та оборони держави.

На сучасному етапі розвитку науково-технічного прогресу, посилення нестабільності зовнішнього середовища і поглиблення процесу глобалізації кардинально змінюється підхід до сутності і змісту інноваційних внутрішньо-корпоративних процесів. Чітко простежуються два нових принципи здійснення інноваційної діяльності компанії – комплексність і безперервність.

Принцип комплексності відображається у визначенні інновацій як нововведень у всіх сферах господарської діяльності компанії з метою досягнення довгострокової ефективності шляхом прогнозування та адаптації до змін у зовнішньому середовищі.

Принцип безперервності передбачає, що інновації виступають не одноразовими заходами щодо підвищення доходності компанії чи збільшення її ринкової частки, а перетворюються на норму функціонування й основу конкурентної системи [5].

Серед складових концепцій слід також відмітити інструменти та методи реалізації стратегії, зміст стратегії, критерії оцінки ефективності механізму, що будуть досліджуватись в подальшому.

Висновки та пропозиції. Телекомунікації стали однією з ключових галузей світової економіки, що вносять значний вклад в зростання ВВП і визначають рівень конкурентоспроможності країн. Для успішного функціонування в умовах нового інформаційного суспільства всім ринковим суб'єктам необхідно своєчасно адаптуватися до останніх досягнень телекомунікаційних компаній. У зв'язку з цим актуальним є дослідження питань, пов'язаних з розробкою концепції створення ефективного механізму визначення пріоритетів та напрямків стратегічного розвитку підприємств телекомунікаційної галузі, визначення тенденцій розвитку даної галузі, дослідження та аналіз інноваційної діяльності телекомунікаційних компаній, виявлення основних шляхів підвищення ефективності їх стратегій.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Стратегічне управління [Електронний ресурс]: / З.С.Шершньова. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/11/42/>
2. Калиніченко Ю. Стратегічний розвиток підприємства: теоретичні та практичні аспекти / Ю. Калиніченко // Галицький економічний вісник. – 2010. – №4(29). – с.106-115.
3. Дехтяр Я.Р. Концептуальні і організаційні основи створення ефективного механізму фінансування соціального захисту населення України в умовах соціально-орієнтованих реформ / Я.Р.Дехтяр, В.М.Білопольська // Вісник студентського наукового товариства Донецького національного університету / ред. кол. Беспалова С.В. та ін.. – Донецьк: ДонНУ, 2013. – Т.2. – С.81-87
4. Концепція розвитку телекомунікацій в Україні [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/316-2006-%D1%80>
5. Федоркіна І. Ю. Інноваційні підходи до розвитку ринку телекомунікацій / І. Ю. Федоркіна // Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. – 2012. - №39(2). – С.247-266.

УДК 336.018

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ КОМЕРЦІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Шакура О.О., к.е.н., доцент кафедри фінансів і банківської справи Донецького національного університету

Шакура О.О. Сутність та особливості системи комерційного страхування

Метою статті є дослідження економічної та правової природи страхування як механізму перерозподілу ризику, що дозволить встановити сутність системи комерційного страхування як категорії.

На основі порівняльного методу проведено аналіз розвитку уявлень щодо сутності страхування, методи синтезу економічної інформації дозволили виявити елементи, що є складовими економічного змісту страхування, обґрунтувати комерційне страхування як один з видів підприємницької діяльності, який характеризує ряд особливостей тощо.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що в статті вперше надано визначення системі комерційного страхування, під якою слід розуміти державно регульовану форму централізації і концентрації капіталу, який формується з внесків страхувальників для забезпечення майнових інтересів громадян та юридичних осіб, при настанні страхових випадків, за якої для виконання цих завдань створюється страхова організація, мета якої – отримання прибутку.

Теоретична і практична значущість результатів полягає в тому, що отримані за ходом дослідження висновки та положення сприяють поглибленню наукового знання про комерційний бік страхування і дозволять аргументовано підійти до формування механізмів управління розвитком системою комерційного страхування, що забезпечить національній економіці довгостроковий, стабільний економічний зріст.

Ключові слова: страхування, страхові відносини, функції страхування, страховий фонд, комерційне страхування, система комерційного страхування.

Шакура О.А. Сущность и особенности системы коммерческого страхования

Целью статьи является исследование экономической и правовой природы страхования как механизма перераспределения риска, что позволит установить сущность системы коммерческого страхования как категории.

Так, на основе сравнительного метода проведен анализ развития представлений о сущности страхования, методы синтеза экономической информации позволили выявить элементы, составляющие экономическое содержание страхования, обосновать коммерческое страхование как один из видов предпринимательской деятельности, который характеризуют ряд особенностей.

Научная новизна результатов исследования заключается в том, что в статье впервые дано определение системе коммерческого страхования, под которой следует понимать государственно регулируемую форму централизации и концентрации капитала, который формируется из взносов страхователей для обеспечения имущественных интересов граждан и юридических лиц, при наступлении страховых случаев, при которой для выполнения этих задач создается специализированная страховая организация, цель которой – извлечение прибыли

Теоретическая и практическая значимость результатов состоит в том, что полученные в ходе исследования выводы и положения способствуют углублению научного знания о коммерческой стороне страхования и позволят аргументированно подойти к формированию

механизмов управления развитием системой коммерческого страхования, что обеспечит национальной экономике долгосрочный, стабильный экономический рост.

Ключевые слова: страхование, страховые отношения, функции страхования, страховой фонд, коммерческое страхование, система коммерческого страхования

Shakura O. Essence and peculiarities of the system of commercial insurance

The purpose of writing this article is to study the economic and legal nature of insurance as a mechanism of redistribution of risk, that will allow to establish the essence of the system of commercial insurance as a category .

The analysis of the development of ideas about the nature of insurance has been carried out on the basis of the comparative method. The method of synthesis of economic data allowed to determine the elements which make up the economic content of insurance and to substantiate commercial insurance as one of the types of business that has a number of features.

The definition of the system of commercial insurance as a state-regulated form of centralization and concentration of capital, which is formed by contributions from insurers for property interests of citizens and legal persons, upon the occurrence of insured events that involves the creation of a commercial insurance company has been presented for the first time in the article and is the scientific novelty of the study.

The theoretical and practical significance of the paper consists in the study findings and conclusions which will provide to refine our understanding of the commercial side of insurance and tend to argumentatively approach to forming the mechanisms of management to develop the system of commercial insurance that will provide long-term national economy and stable economic growth.

Keywords: insurance, insurance relations, functions of insurance, the insurance fund, commercial insurance, the system of commercial insurance

Постановка проблеми. Для стабілізації економічних систем світова практика виробила кілька класів механізмів, у тому числі механізми перерозподілу ризику, тобто страхування, спрямовані в першу чергу не на зниження рівня ризику, а на зниження негативних наслідків настання несприятливих подій.

Досить значне місце страхуванню приділяється, оскільки його призначенням у суспільному житті є акумуляція і подальший перерозподіл грошових фондів за тими сферами діяльності людини, в яких присутня ймовірність настання ризику непередбачених і несприятливих наслідків. Правовим регулятором цих відносин у суспільстві є інститут страхування, який за своїм змістом повинен відповідати змінам, що відбуваються в економіці та громадським інтересам в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретичних поглядів щодо страхування в Україні та закордоном присвячено діяльність значної плеяди видатних вчених. Сутність страхування досить широко представлена в працях таких відомих вчених, як А. Манес, Ф. Коньшин, В.К. Райхер, Л.І. Рейтман та ін [1, 2, 3, 4]. Однак на сьогодні є цілий ряд важливих аспектів страхових відносин, що залишаються недостатньо дослідженими і дискусійними, а саме: економічна та правова природа страхування, сутність системи комерційного страхування і формування ефективних механізмів управління її розвитком тощо.

Формулювання мети. У зв'язку з цим, мета роботи полягає у дослідженні та з'ясуванні природи страхування як явища, задля того щоб визначити сутність і зміст системи комерційного страхування як категорії.

Виклад основного матеріалу. Страхування, як і інші інститути економіки і права, має значну історію, проте час зародження страхових відносин досить не визначено. Один з представників німецької страхової науки А.Манес стверджує, що «справжня історія» страхування починається лише з середини XIV століття.

Німецький учений Еренберг вважав, що історія страхування починається лише з часу виникнення комерційного страхування. Того ж погляду дотримується французький вчений Емар - «старовину не знала страхування» [5]. Наближується в даному питанні до Емара і бельгійський вчений Еку. Як і Емар, Еку вважає, що в давнину взаємна допомога заміняла ще відсутнє страхування і що власне страхування виникло лише в XIV столітті. У Росії подібної точки зору дотримувався відомий російський вчений Г.Ф. Шершеневич. Він погоджувався з іноземними авторами і лише кілька розходився з ними в хронології. Шершеневич вважав, що «вперше ідея страхування знаходить собі застосування в галузі морської торгівлі», а «морське страхування з'являється близько XIII століття на Середземному морі» [6, с.7-12].

Відомий дослідник страхування Емерігон, спираючись на тексти з Тита Лівія, Цицерона і Светонія, стверджував, що договір страхування вже існував у стародавніх римлян, хоча ще без специфічної для нього правової форми [7].

Таким чином, складність у вирішенні цього питання полягає у відсутності єдиного розуміння страхування, що породило існування значного числа його визначень.

Є ряд визначень страхування, автори яких наголошують не на шкоді і втратах, а на потребах [8, 9]. Для Манеса страхування – господарська організація на основі взаємності з метою покриття випадкової вимірної, майнової потреби [9, с.8-11].

Пізніше дослідники глибше вивчили сутність страхування. Так, Ф. Коньшин у своїй роботі «Державне страхування в СРСР» розглядав страхування, виходячи з функціональної ролі страхового фонду [2, с.8].

На сьогоднішні, страхування в науковій літературі розглядається у двох аспектах: як економічна категорія та як правова.

При акцентуванні уваги на економічній сутності страхування її не слід ототожнювати з його економічним змістом. Якщо сутність постійна, то зміст є мінливим і визначається економічними законами і закономірностями, властивими існуючій суспільно-економічній формації.

Відомо, що сутність явища проявляється в його функціях, звідси проаналізуємо функції, які на сьогоднішній день виконує страхування як економічна категорія, а саме: акумулююча, відшкодування збитків та ризикова.

При цьому економісти розглядають страхування як самостійний фінансовий інститут, за допомогою якого здійснюються не тільки акумуляція грошових коштів страховальників, але і їх подальший перерозподіл, в процесі якого виявляються його специфічні функції, а саме: інвестиційна, ощадно-накопичувальна, кредитна, контрольна, превентивна, стимулююча та соціальна.

Розглядаючи страхування як економічну категорію слід звернути увагу на ряд специфічних ознак, що є притаманними страхуванню та відрізняють його від інших фінансово - кредитних відносин, а саме:

- при страхуванні виникають грошові перерозподільні відносини, що обумовлені наявністю страхового ризику як ймовірності настання страхового випадку, здатного завдати матеріальної або іншої шкоди і породжує необхідність відшкодування цього збитку;
- для страхування характерні замкнуті перерозподільні відносини між його учасниками з приводу розкладки суми збитку. Подібні перерозподільні відносини засновані на тому, що кількість потерпілих суб'єктів від непередбачуваного події завжди менше числа учасників страхування;
- страхування передбачає перерозподіл збитку як у часі, так і в просторі. Довгостроковість перерозподільних відносин між страховальниками породжує необхідність створення страхових резервів як регуляторів розкладки збитку в часі;
- виплата страхових відшкодувань носить ймовірнісний характер, так як обумовлена випадковістю і не рівномірністю настання страхових подій;
- страхові внески, мобілізовані до страхового фонду, носять поворотний характер.

Таким чином, вважаємо за доцільне погодитися з точкою зору В.К. Райхера, який зазначав, що страхування з економічної точки зору являє собою механізм розподілу збитків однієї особи між безліччю інших осіб за рахунок формування спеціального фонду коштів, сплачуваних кожним з даного безлічі осіб [9, с. 82-87], а джерелом відшкодування збитків від реалізації застрахованих небезпек є страховий фонд, утворений в децентралізованому порядку за рахунок дрібних внесків безлічі осіб, але надалі стає централізованим

фондом, керованим страховою організацією [10, с.18-19]. Прихильником В.К. Райхера був і В.В. Шахов, який вважав, що «об'єктивні відносини людей для забезпечення безперервного і безперебійного виробничого процесу, для підтримки стабільності і стійкості досягнутого рівня життя в сукупності складають економічну категорію страхового захисту: у страховому ризику і в захисних заходах складається сутність економічної категорії страхового захисту» [11].

Сучасне вітчизняне страхування включає до себе наступні елементи, що є складовими економічного змісту страхування і передбачені нормами чинного законодавства (Таблиця 1). Викладені погляди повною мірою відображають економічну сутність і зміст страхування. Однак, як цілком справедливо зазначає Т.С. Март'янова, економічне значення страхування не повинно призводити до його абсолютизації – трактуванні як виключно економічної категорії, що нерідко відстоюється в економічній літературі [12].

Окрім економічної складової, страхування володіє певною формою – «правовою оболонкою», за допомогою якої виражається спрямованість волі учасників страхової угоди на встановлення, виконання і припинення певних правовідносин з приводу перерозподілу зазначених фондів. Саме в силу даної обставини цілком доречно відоме положення класика російської цивільстики В.І. Серебровського про те, що страхування – це насамперед правовідносини [13, с. 11-13]. Тому економічна та правова сутність страхування взаємопов'язані і в рівній мірі забезпечують реалізацію страхових правовідносин.

Взаємозв'язок між економічною і юридичною сутністю страхування охарактеризував Л.Ю. Рейтман, відзначаючи, що для практичного здійснення страхування, для приведення його в дію необхідні індивідуальні конкретні страхові відносини з кожним страхувальником. Це стає можливим тільки за допомогою законодавчих і підзаконних актів, відомчих інструкцій і методичних матеріалів, що покликані регулювати зазначені страхові відносини.

Таблиця 1 - Елементи, що становлять економічний зміст страхування

Елементи	Зміст	Джерело
Страховий ризик	певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.	Закон України «Про страхування» ст.8
Страхова сума	грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний здійснити виплату при настанні страхового випадку	Закон України «Про страхування»ст.9
Страхова оцінка, страхова вартість	1) процедура визначення страхової вартості об'єкта страхування в процесі складання договору; 2) вартість майна, що приймається на страхування.	Скамай Л.Г., Мазурина Т.Ю. Страховое дело: Учеб. пособие — М.: ИНФРА-М, 2004 — 256 с.
Страхова премія (внесок, платіж)	плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно до умов договору страхування	Закон України «О страховании» ст.10
Страхова виплата	грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку	Закон України «Про страхування»ст.9
Страхове відшкодування	страхова виплата, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми за договорами майнового страхування і страхування відповідальності при настанні страхового випадку.	Закон України «О страховании» ст.9
Страховий фонд	це резерв грошових коштів, що формується за рахунок страхових внесків страхувальників і що знаходиться в оперативно-організаційному управлінні у страховика.	Балабанов И.Г. Риск-менеджмент. М.: Финансы и статистика, 2006. — 196 с.
Страхові резерви	1) резерви, утворені страховими компаніями з отриманих страхових внесків, що необхідні для майбутніх страхових виплат з особистого страхування, майнового страхування та страхування відповідальності; 2) резерви, що формуються страховиками для забезпечення виконання прийнятих на себе страхових зобов'язань.	Скамай Л.Г., Мазурина Т.Ю. Страховое дело: Учеб. пособие — М.: ИНФРА-М, 2004 — 256 с.

Джерело: складено автором.

Хоча страхування передбачає тісний економічний взаємозв'язок між усіма страхувальниками, юридичного взаємозв'язку між останніми немає, він може мати прояв тільки в індивідуальних правовідносинах страховика з кожним страхувальником. Іншими словами, економічні страхові відносини при їх практичній реалізації повинні приймати юридичну форму [14]. Розглядаючи правову сутність страхування, слід зазначити, що страхове правовідношення, як і будь-яке інше цивільно-правове відношення, крім загально-правових, володіє і спеціальними ознаками, властивими тільки страхуванню, до яких належить страховий інтерес, договір страхування, мета страхування, випадковість як ознака страхування, відплатність страхування, терміновість періоду страхування, межа відповідальності страховика.

Незважаючи на той факт, що страховий інтерес є основним елементом страхових правовідносин, визначення поняття «страховий інтерес» відсутнє не тільки в Законі України «Про страхування», а й в усьому законодавстві в цілому. Це викликає подив у багатьох вчених і практиків. У силу чого, в літературі поняття страхового інтересу формується окремими авторами по-різному. Наприклад, вчені-економісти вважають, що страховий інтерес, не що інше, як міра матеріальної відповідальності фізичної або юридичної особи в страхуванні. І по відношенню до майнового страхування страхової інтерес виражається у вартості застрахованого майна. Відповідно, в особистому страхуванні страховий інтерес полягає в гарантії одержання страхової суми у разі настання подій, які обумовлені умовами страхування [15, 16, 17].

У багатьох юридичних виданнях в якості страхового інтересу визнають, по-перше, відносини, в силу яких певній особі завдяки відомій події може бути завдано майнового збитку, і, по-друге, вигоду, що представляє для страхувальника відсутність цієї обставини [18]. Так, наприклад, В. І. Серебровський вважає, що «страховий інтерес є майнова цінність, яку страхувальник може втратити від страхового випадку». Г. Ф. Шершеневич визначив суб'єктивне право як відокремлену можливість здійснення інтересу. Відсутність інтересу, який завжди виражається у майновій формі, або його припинення вказує на відсутність зобов'язання або його припинення [6, с.16-18].

Отже, можна зробити висновок, що:

- по-перше, страховий інтерес - це певна потреба особи (страхувальника, вигодонабувача, застрахованої особи) в отриманні коштів для компенсації можливих втрат при настанні несприятливих обставин, пов'язаних з належними йому майновими цінностями або нематеріальними благами;
- по-друге, страховий інтерес складає необхідні передумови і елемент будь-якого зобов'язання зі страхування;
- по-третє, страховий інтерес повинен відповідати наступним вимогам: бути суб'єктивним, майновим, правомірним за своїм змістом і спиратися на юридично вагому підставу (титул);
- по-четверте, у зобов'язаннях за майновим страхуванням страховий інтерес визначає максимально можливий розмір (межу, ліміт) страхового відшкодування, що надається страховиком страхувальнику.

Правову сутність страхування відрізняє той факт, що страхові правовідносини встановлюються зазвичай на підставі договору, в якому визначаються основні й істотні умови страхування. Цієї точки зору цілком обґрунтовано дотримуються Ю.А. Слетухов і Е.Ф. Дюжіков [19]. Така юридична ознака як наявність договору страхування підтверджує юридичний факт, що породжує страхове зобов'язання. Згідно з вітчизняним законодавством [20] договір страхування - це письмова угода між страховальником і страховиком, згідно до якої страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страховальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страховальником, на користь якої укладено договір страхування (надати допомогу, виконати послугу тощо), а страховальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору.

Особливе значення в страховій угоді набуває мета страхування, яка не виокремлена в Законі України «Про страхування» окремим пунктом, але логічно витікає з самого визначення страхування і полягає в захисті майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів. Така постановка мети страхування вказує, перш за все, на захисну і охоронну функції страхування від будь-яких матеріальних втрат, що досягається шляхом застосування правового механізму.

Про випадковість страхування в її юридичному сенсі свідчить визначення страхового випадку, надане у ст.8 Закону України «Про страхування», згідно з яким страховий випадок - подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страховальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Що стосується таких елементів страхування, як період страхування і межа відповідальності страховика, то дані ознаки страхування також є істотними умовами договору страхування, які повинні бути предметом домовленості сторін, що прямо передбачено ст. 982 ЦКУ [21].

Згідно до Закону України «Про Страхування», страхування це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, які формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів [20]. Історичний досвід свідчить, що форми організації таких фондів можуть бути різними. В основному зустрічаються такі форми як централізовані резерви, самострахування, страхування у власному розумінні слова.

Кожна з цих форм в умовах різних суспільних формацій має неоднакове значення, як за обсягом своєї дії, так і за своєю соціальною спрямованістю [22].

Централізовані резерви формуються з метою національної безпеки та соціальної підтримки за рахунок обов'язкових платежів громадян і юридичних осіб і являють собою частину національного доходу, що виділяється у вигляді резерву матеріальних або грошових коштів для ліквідації наслідків стихійних лих, катастроф, аварій та для надання допомоги громадянам у разі втрати працездатності, настання старості тощо.

Фонди самострахування формуються на рівні підприємств та індивідів на добровільній або обов'язковій основі. Громадяни використовують для компенсації несподіваних збитків особисті накопичення (грошові, матеріальні, натуральні тощо).

Фонди страхових компаній є колективними страховими фондами, які утворюються, як правило, на добровільній основі за рахунок внесків підприємств і населення як альтернатива фондам самострахування.

Звідси, в рамках системи створення страхових фондів виділяють два напрямки страхової діяльності, а саме [22]:

– державне соціальне страхування, засноване на принципі колективної солідарності і спрямоване на соціальне вирівнювання та забезпечення мінімуму добробуту;

– індивідуальне страхування фізичних та юридичних осіб (комерційне страхування), засноване, як правило, на принципі добровільності і здійснюване страховими компаніями.

Даною точки зору дотримуються ряд авторів в економічній літературі, однак, у цьому твердженні не зовсім простежується причинно-наслідковий зв'язок між запропонованими формами організації страхового фонду і зазначеними напрямками діяльності.

У цьому зв'язку, розглянемо підхід, прихильників якого можна зустріти в юридичній літературі, а саме виділення такого критерію як «спосіб створення та управління страховим фондом», згідно з яким страхування підрозділяється на: самострахування, некомерційне та комерційне.

Самострахування як найменш продуктивний спосіб створення та управління страховим фондом, за яким підприємство, організація чи окреме господарство з власних або позикових коштів утворює свій страховий фонд. Самострахування не набуло широкого поширення, однак в останні десятиліття ряд великих закордонних і вітчизняних промислових і комерційних об'єднань утворили свої власні дочірні комерційні страхові компанії, іменовані кептивними.

Некомерційне страхування являє собою об'єднання грошових ресурсів зацікавлених осіб для їх спільного цільового використання в обумовлених випадках. Таке страхування є взаємним. Економічний зміст та особливості взаємного страхування знаходять вираження в принципах його організації. В основі взаємного страхування полягають принципи взаємності та взаємодопомоги. У найбільш повній і завершеної формі зміст взаємності реалізується у випадку, коли в якості посередників страхових відносин виступають безпосередньо споживачі страхових послуг - страховальники. При цьому можна відзначити, що в назву форми організації фонду страховика винесений основний принцип даних страхових відносин - товариство взаємного страхування.

Комерційне страхування - це такий спосіб створення та управління страховим фондом, при якому для виконання цих завдань створюється страхова організація, метою якої є отримання прибутку. При комерційній формі організації фонду страхування в якості посередника реалізації страхових відносин виступає підприємець. При цьому підприємець в страхуванні, як і в будь-якій іншій сфері бізнесу, переслідує досягнення головної мети – максимізація прибутку. Ця мета у страхуванні досягається підприємцем як за допомогою включення елементів прибутку в структуру страхового тарифу, так і за допомогою інвестиційної діяльності, різних форм ухилення від виконання страхових зобов'язань тощо. Як наслідок, комерційна сторона страхування відтісняє на другий план дійсне страхування.

Отже, комерційне страхування - це один з видів підприємницької діяльності, який характеризують наступні особливості, а саме:

– страховальник самостійно не створює страховий фонд, він купує у страховика право на отримання певного обсягу матеріальних благ у випадках, встановлених договором страхування, та в розмірах, які визначатимуться виходячи з конкретних обставин відповідно до умов договору між страховиком і страховальником;

– страховий договір між страховальником та страховиком, по суті є договором купівлі-продажу страхового продукту;

– право розпоряджатися страховим фондом належить виключно страховику, в особі своїх власників або менеджерів вищої ланки.

Початкові кошти надходять до цього фонду за рахунок власників страховика у вигляді частини коштів, що становить статутний капітал страховика. У процесі страхової діяльності страховик сам (без участі страховальників) приймає рішення (у встановлених нормативно-правових рамках), про напрямки і розміри витрачання коштів, що надійшли від продажу страхових продуктів. Відповідальність за виконання зобов'язань по страхових виплатах повністю лежить на страховика;

– страховальник виступає виключно в якості покупця. Як і покупець будь-якого іншого товару (послуги), він не зберігає права власності на кошти, сплачені за товар, і не може знати, як вони будуть використовуватися. Страховальник не має ні прав, ні можливості впливати на те, як використовуватимуться ці кошти. Страховальник не несе будь-якої відповідальності перед іншими страховальниками даного страховика;

- сплачуючи страхову премію, страхувальник набуває право на отримання від страховика страхової виплати за обставин, зазначених у договорі страхування;
- кошти сплачених страхових премій переходять у власність страховика і стають його доходом;
- страхувальник має право вимагати від страховика виконання умов договору страхування, в т.ч. виплати страхового відшкодування, у тому обсязі, який відповідає умовам договору страхування;
- власником страхового фонду є комерційна страхова організація, заснована юридичними та (або) фізичними особами з метою ведення підприємницької діяльності та отримання прибутку, який може бути розподілено між власниками організації

Висновки з даного дослідження. Таким чином, при комерційному страхуванні формований фонд страховика стає джерелом збагачення підприємця та забезпечується проведенням страхових операцій та інвестиційної діяльності. Як наслідок, взаємність для страхувальників досягається за більш високим ціновим паритетом і не завжди гарантує їм виконання страхових зобов'язань. Саме комерційне страхування є основою ринкових відносин у сфері страхування і має своєю відмінною рисою отримання прибутку із страхових операцій і накопичення страхового капіталу в умовах конкурентних ринкових відносин.

Таким чином, система комерційного страхування являє собою державно регульовану форму централізації і концентрації капіталу, який формується з внесків (премій) страхувальників для забезпечення майнових інтересів громадян та юридичних осіб, при настанні страхових випадків, за якої для виконання цих завдань створюється страхова компанія, метою якої є отримання прибутку.

Резюмуючи вищевикладене, слід зазначити, що теоретичні вишукування автора в цьому напрямку є фундаментом для подальшого формування відповідного інструментарію управління системою комерційного страхування. Це вимагає подальшого розгляду системи комерційного страхування крізь призму суспільних відносин, що реалізуються в рамках даної системи та різняться як за складом учасників, між ким виникають ці відносин, так і за засобами їх регулювання тощо.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Манэс А. Основы страхового дела: Пер. с нем. / А. Манэс. — М.: АНКЛ, 1992. — 112 с.
2. Коньшин Ф.В. Государственное страхование в СССР. / Ф.В. Коньшин. М.: Финансы, 1975. — 368 с.
3. Райхер В.К. Общественно-исторические типы страхования. / В.К. Райхер. М.: Изд-во академии наук СССР, 1947. — 282 с.
4. Рейтман Л.И. Страховое дело. / Л.И. Рейтман. - М.: Финансы и статистика, 2005. — 766 с.
5. Hemard (1924). Theorie et pratique des assurances terrestres, I, p. 3 s., II, p. 649.
6. Шершеневич Г.Ф. Курс торгового права. Товар. Торговые сделки. — Т. 2 / Г.Ф.Шершеневич. СПб.: Бр. Башмаковы, 1908. — 630с
7. Samuel, Meredith (2010). A Treatise On Insurances by Balthazard-Marie Emerigon. Nabu Press. p.822.
8. Воблый К.Г. Основы экономики страхования.Репринтное издание / К.Г.Воблый. М.: Издательский центр "Анкил", 1995. — 232 с.
9. Гегель. Философия права. / Гегель. — М.: Мир книги, 2007. — 464 с.
10. Глезерман Г.Е. Интерес как социологическая категория. / Г.Е.Глезерман // Вопросы философии. — 1966. — № 10. — С.18-19.
11. Граве К.А. Страхование. / К.А..Граве, Л.А. Лунц. М., 1960. — 67 с.
12. Грибанов В.П. Осуществление и защита гражданских прав. / В.П. Грибанов. М.: "Статут", 2001. — 411 стр.
13. Серебровский В.И. Очерки советского страхового права / В.И.Серебровский, М. □ Л., 1926.
14. Дедова Н.А. Гражданское и торговое право зарубежных государств: Уч. пособие / Под ред. Е.А. Васильева и А.С. Комарова. / Н.А.Дедова. М., 2005. — 640с.
15. Глоссарий страховых терминов, используемых при проведении страховых операций. — М.: МФК, 2008. — 288 с.
16. Шахов В.В. Введение в страхование: Учеб. пособие. — 2-е изд., перераб. и доп. / В.В. Шахов. М.: Финансы и статистика, 1999. — 286 с.
17. Юлдашев Р.Т. Введение в продажу страхования, или как научиться продавать надежду / Р.Т. Юлдашев. М.: Анкил, 1999. — 134 с.
18. Федорова Т.А. Страхование: Учебник/ Под ред. Т.А. Федоровой . — 2-е изд., иерераб. и доп. / Т.А. Федорова. М.: Экономистъ, 2004. — 875 с.
19. Дедиков С.В. Страховая премия / С.В. Дедиков // Страховое право. – 2006. — № 1 (30). С. 17 – 24.
20. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996 р. зі змінами та доповненнями. — [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
21. Цивільний кодекс України: Коментар / За заг. ред. Є. О. Харитоновна, О. М. Калітенко. — Одеса: Юридична література, 2004. — 1112 с.
22. Грищенко Н.Б. Основы страховой деятельности: Учебное пособие. / Н.Б.Грищенко. Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2001. — 274 с

УДК 65.012.412 : 3.08

МІСЦЕ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Шира Н.О. к.е.н. доцент кафедри «Фінанси» Донецького державного університет управління

Фоміна О.О. к.е.н., доцент кафедри Фінанси» Донецького державного університет управління

Конончук Є.М. головний спеціаліст управління персоналізованого обліку інформаційних систем та мереж головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області

Шира Н.О., Фоміна О.О., Конончук Є.М. Місце корпоративної соціальної відповідальності підприємств в розвитку національної економіки України.

У статті досліджено особливості розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні, розглянуто місце корпоративної соціальної відповідальності підприємств в розвитку національної економіки України, досліджено моделі побудови корпоративної соціальної відповідальності у світовій практиці, визначено взаємозв'язок між розвитком економіки та корпоративної соціальної відповідальності підприємництва в умовах реформування економіки, результатом чого є підвищення підприємствами соціальної відповідальності перед суспільством, що становить основу стабільного економічного розвитку держави та досліджено напрямки розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні та виявлено, що найпоширенішим напрямком корпоративної соціальної відповідальності для українських підприємств є трудові практики

Ключові слова: корпоративна соціальна відповідальність, менеджмент, стратегія, сталий економічний розвиток, соціальний захист, соціальні інвестиції, соціально орієнтована модель ринкової економіки.

Шира Н.А., Фоміна Е.А., Конончук Е.М. Место корпоративной социальной ответственности предприятий в развитии